

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка  
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин  
Кафедра права та методики викладання правознавства



**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Директор ННІ історії, права та міжнародних відносин

 **Юлія ПОДРЕЗ**

« 31 »  2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО**

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

**ПОГОДЖЕНО**

науково-методичною комісією  
ННІ історії, права та міжнародних відносин

 **Світлана МОЦАК**

« 31 »  2023 р.

Укладач:

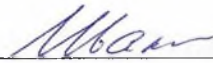
Мирославський Сергій Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

кандидат педагогічних наук, доцент



**Олена ІВАНІЙ**

### Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 8	<b>Бакалавр</b>	<b>Обов'язкова</b>	
		<b>Рік підготовки:</b>	
		2-й	
		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин – 240			3-й, 4-й
			<b>Лекції</b>
			40 год.
			<b>Практичні, семінарські</b>
			50 год.
			<b>Лабораторні</b>
			-
			<b>Самостійна робота</b>
		146 год.	
		<b>Консультації:</b>	
		4 год.	
		Вид контролю: <b>іспит</b>	

## **1. Мета вивчення навчальної дисципліни**

**Метою** навчальної дисципліни є засвоєння студентами теоретичних знань у сфері правового регулювання цивільних відносин та набуття практичних навичок для вирішення конкретних юридичних ситуацій.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою інтегральної, загальних та фахових компетентностей.

**Інтегральна компетентність** полягає у здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Загальні компетенції:**

**ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**ЗК 2.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**ЗК 3.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

**ЗК 4.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**ЗК 7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**ЗК 10.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

**ЗК 11.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

### **Спеціальні компетентності:**

**СК 2.** Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

**СК 3.** Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

**СК 5.** Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

**СК 7.** Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

**СК 8.** Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

**СК 11.** Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

**СК 12.** Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

**СК 13.** Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

**СК 14.** Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

**СК 15.** Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

**СК 16.** Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

**СК 21.** Знання і розуміння особливостей захисту права інтелектуальної власності.

## **2. Програмні результати навчання**

Вивчення навчальної дисципліни сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями-юристами змісту та значення норм права, які регулюють особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), що виникають між фізичними і юридичними особами, а також зростаючу роль цивільного законодавства в умовах ринкової економіки, сформувані у студентів уміння користуватися відповідними нормативними актами.

**РН 1.** Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин.

**РН 3.** Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

**РН 5.** Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

**РН 6.** Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

**РН 7.** Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

**РН 9.** Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

**РН 10.** Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

**РН 12.** Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

**РН 13.** Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

**РН 15.** Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

**РН 17.** Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

**РН 18.** Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

**РН 19.** Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

**РН 20.** Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

**РН 21.** Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

**РН 22.** Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

**РН 25.** Володіти базовими навиками захисту права інтелектуальної власності.

### **3. Критерії оцінювання результатів навчання**

#### **Шкала оцінювання: національна та ECTS**

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Оцінка «відмінно» ставиться коли студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.
82 - 89	Оцінка «добре» ставиться коли студент має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
74 - 81	Оцінка «добре» ставиться коли студент знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь студента правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.
64 - 73	Оцінка «задовільно» ставиться коли студент відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.
60 - 63	Оцінка «задовільно» ставиться коли у студента відповідь фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення
35-59	Оцінка «не задовільно» ставиться коли студент не логічно та незрозуміло відтворює навчальний матеріал.
1 - 34	Оцінка «не задовільно» ставиться коли студент відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення.

## Розподіл балів

### 3 семестр

Поточний контроль													Разом	Сума
Р 1			Р 2			Р 3				Р 4				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13		
													70	100
Поточний контроль														
5	5	6	5	5	6	5	5	6	5	5	6	6		
Контроль самостійної роботи													30	
2	2	3	2	2	3	2	2	3	2	2	2	3		

### 4 семестр

Поточний контроль														Разом	Сума	
Р 5			Р 6							Р 7		Р 8				
Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	Т 19	Т 20	Т 21	Т 22	Т 23	Т 24	Т 25	Т 26	Т 27			
														50	100	
Поточний контроль																
3	4	3	4	3	4	4	4	3	4	3	4	3	4			
Контроль самостійної роботи														25		
2	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2			
Складання іспиту														25		

Р – розділ

Т1, Т2, Т3 ..... Т27 – теми розділів

### 3.1 Критерії оцінювання

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, роботи на практичних заняттях, виконання тестових завдань, та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

У 3 семестрі:

- **70 балів:** робота на *практичних* заняттях – підготовка доповідей, усні відповіді, участь в обговоренні питань / дискусіях, виконання практичних індивідуальних завдань, виконання тестових завдань.

- **30 балів:** контроль *самостійної роботи* – підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашніх завдань, підготування рефератів тощо.

Разом – **100 балів.**

Теоретичні знання та практичні навички перевіряються на практичних заняттях. Способами демонстрування результатів навчання студента з предмету «Цивільне право» є підготовка теоретичних питань до практичних занять, участь в обговоренні теоретичних питань з теми

практичного заняття, аналітичні звіти та доповіді, усні відповіді, а також написання письмових тестів, що нараховують загалом 70 балів за кумулятивним принципом (з розрахунку 5 балів максимум за аудиторну роботу на кожному практичному занятті). Усі бали, набрані на семінарських заняттях, додаються.

Самостійна робота включає виконання домашніх завдань, підготування рефератів та презентацію результатів виконаних завдань на практичних заняттях, а також інші види індивідуальних та групових завдань на розсуд викладача – сумарно 30 балів.

*У 4 семестрі:*

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **50 балів:** робота на *практичних* заняттях – підготовка доповідей, усні відповіді, участь в обговоренні питань / дискусіях, виконання практичних індивідуальних завдань, виконання тестових завдань.

- **25 балів:** контроль *самостійної роботи* – підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашніх завдань, підготування рефератів тощо.

Разом – **75 балів.**

Результатом *підсумкового контролю* є екзамен (**25 балів**).

Теоретичні знання та практичні навички перевіряються на практичних заняттях. Способами демонстрування результатів навчання студента з предмету «Цивільне право» є підготовка теоретичних питань до практичних занять, участь в обговоренні теоретичних питань з теми практичного заняття, аналітичні звіти та доповіді, усні відповіді, а також написання письмових тестів, що нараховують загалом 50 балів за кумулятивним принципом (з розрахунку 5 балів максимум за аудиторну роботу на кожному практичному занятті). Усі бали, набрані на семінарських заняттях, додаються.

Самостійна робота включає виконання домашніх завдань, підготування рефератів та презентацію результатів виконаних завдань на практичних заняттях, а також інші види індивідуальних та групових завдань на розсуд викладача – сумарно 25 балів.



### 3.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
21-25	A	«відмінно»	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем та якісне виконання практичного завдання.
16-20	B	«добре»	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем та не зовсім якісне виконання практичного завдання.
11-15	C		Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до матеріалу, нетворче висвітлення проблем, виконання практичного завдання з окремими негрубими помилками.
6-10	D	«задовільно»	Оцінка виставляється за правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним виконанням практичного завдання.
1-5	E		Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка містить певні не грубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до та недостатньо якісним і неповним виконанням практичного завдання.
0	FX	«незадовільно»	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу, за неякісне виконання практичного завдання.

#### **4. Засоби діагностики результатів навчання**

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: усні опитування на практичних заняттях; розв'язання задач, тематичне тестування; захист індивідуального заняття; виконання комплексної контрольної роботи; написання рефератів.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

#### **Перелік екзаменаційних питань**

1. Поняття та характеристика цивільного права як галузі права.
2. Поняття та розмежування публічного та приватного цивільного права.
3. Загальна характеристика предмету цивільного права.
4. Поняття та характеристика майнових відносин, їх ознаки.
5. Види майнових відносин та їх характеристика.
6. Особисті немайнові відносини.
7. Поняття та ознаки методу цивільного права.
8. Функції цивільного права.
9. Принципи цивільного права.
10. Система цивільного права.
11. Поняття та структура цивільного законодавства.
12. Співвідношення галузевого і комплексного законодавства.
13. Структура нового цивільного кодексу.
14. Аналогія права та аналогія закону.
15. Звичай. Поняття види значення.
16. Роль судової практики у тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.
17. Дія цивільного законодавства.
18. Поняття та умови участі фізичних осіб у цивільних правовідносинах.
19. Цивільна правоздатність фізичних осіб.
20. Принципи правоздатності фізичних осіб.
21. Дієздатність. Загальна характеристика.
22. Часткова дієздатність поняття зміст.
23. Неповна дієздатність поняття зміст.
24. Елементи цивільних правовідносин.
25. Види цивільних правовідносин.
26. Ім'я та місце проживання фізичної особи.
27. Безвісна відсутність фізичної особи.
28. Визнання особи померлою.

29. Поняття та ознаки юридичної особи.
30. Класифікація юридичних осіб у новому Цивільному кодексі.
31. Поняття та види підприємств.
32. Господарські об'єднання.
33. Правосуб'єктність юридичних осіб.
34. Порядок створення юридичних осіб.
35. Державна реєстрація юридичних осіб, вимоги до змісту установчих документів.
36. Дочірні підприємства, філії та представництва.
37. Припинення юридичних осіб
38. Ліквідація юридичних осіб
39. Поняття та правовий статус господарського товариства.
40. Поняття та правовий статус повного товариства
41. Поняття та правовий статус командитного товариства
42. Поняття та правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
43. Поняття та правовий статус товариства з додатковою відповідальністю.
44. Поняття та правовий статус акціонерного товариства.
45. Виробничий кооператив.
46. Поняття та ознаки держави і територіальних громад як суб'єктів.
47. Участь держави і територіальних громад у цивільних правовідносинах.
48. Поняття та види право чинів.
49. Умови дійсності право чинів.
50. Форма право чинів.
51. Державна реєстрація право чинів.
52. Недійсність право чинів.
53. Наслідки недійсності право чинів.
54. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
55. Поняття речей, майна та Цілісного майнового комплексу підприємств, як об'єктів цивільних прав.
56. Класифікація речей.
57. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
58. Загальна характеристика цінних паперів, як об'єктів цивільних прав.
59. Види цінних паперів.
60. Поняття та значення строків у цивільному праві.
61. Види цивільно – правових строків.
62. Обчислення цивільно – правових строків.
63. Позовна давність, значення, винятки та види.
64. Поняття представництва, теорія представництва: становлення та сучасний стан.
65. Правовий статус суб'єктів представництва.
66. Повноваження представника, передоручення, відповідальність.
67. Підстави виникнення та припинення представництва.

68. Поняття, види та строк довіреності.
69. Форма довіреності, та її припинення.
70. Комерційне представництво.
71. Юридичні факти.
72. Класифікація юридичних фактів.
73. Здійснення суб'єктивних прав та їх межі.
74. Захист суб'єктивних прав.
75. Загальна характеристика права власності.
76. Способи набуття і припинення права власності.
77. Набувальна давність.
78. Похідні способи набуття права власності.
79. Первісні способи набуття права власності.
80. Припинення права власності.
81. Право приватної власності фізичних осіб.
82. Право приватної власності юридичних осіб.
83. Право комунальної власності.
84. Право державної власності.
85. Право спільної власності.
86. Особливості права власності громадських об'єднань.
87. Захист права власності.
88. Право володіння чужим майном.
89. Право обмеженого користування чужим майном (сервітути).
90. Суперфіцій та емфітевзис у новому цивільному кодексі.
91. Виконання цивільних обов'язків.
92. Забезпечення виконання обов'язків.
93. Характеристика засобів забезпечення виконання обов'язків.
94. Поняття та елементи зобов'язань.
95. Підстави виникнення зобов'язань.
96. Сторони в зобов'язанні.
97. Уступка вимоги та перевод боргу.
98. Припинення зобов'язань.
99. Позовна давність, значення, винятки та види.
100. Поняття та елементи зобов'язань.
101. Підстави виникнення зобов'язань.
102. Сторони в зобов'язанні.
103. Уступка вимоги та перевод боргу.
104. Припинення зобов'язань.
105. Поняття значення та функції договору в цивільному праві.
106. Система цивільно-правових договорів.
107. Укладання договору.
108. Зміна та розірвання договору.
109. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
110. Поняття та елементи деліктних зобов'язань.
111. Поняття та види позадоговірної відповідальності.
112. Особливості та функції позадоговірної відповідальності.

113. Підстави позадоговірної відповідальності.
114. Поняття та елементи зобов'язань, що виникають в наслідок ряткування державного та колективного майна.
115. Особливості відшкодування шкоди спричиненої неповнолітніми та недієздатними особами.
116. Відшкодування шкоди заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.
117. Відшкодування шкоди при ушкодженні здоров'я і смерті громадянина.
118. Зобов'язання, що виникають із публічної обіцянки винагороди.
119. Зобов'язання, що виникають в наслідок ряткування майна.
120. Зобов'язання, що виникають із безпідставно придбаного або збереженого майна.
121. Відповідальність за шкоду заподіяну діями органів дізнання попереднього слідства, прокуратури та суду.
122. Відповідальність за шкоду, спільно заподіяну кількома особами.
123. Підстави для зміни розміру відшкодування шкоди потерпілому.
124. Зобов'язання, що виникають з публічного обіцяння винагороди (оголошення конкурсу).
125. Право спільної часткової власності.
126. Відповідальність за шкоду заподіяну неповнолітніми, недієздатними і громадянами, нездатними розуміти значення своїх дій.
127. Право спільної сумісної власності.
128. Місце цивільного права в системі правових галузей. Предмет, метод, функції цивільного права.
129. Захист права власності. Вендикаційний позов.
130. Поняття та ознаки юридичної особи.
131. Захист права власності. Негаторний позов.
132. Види юридичних осіб.
133. Володіння. Поняття і зміст володіння. Сервітути, емфітевзис, суперфіцій.
134. Правоздатність юридичної особи.
135. Порядок виникнення і припинення юридичних осіб.
136. Поняття та захист честі, гідності і ділової репутації громадян і юридичних осіб.
137. Поняття, елементи зобов'язання.
138. Поняття, значення та функції договорів.
139. Підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин.
140. Зміст договору в цивільному праві.
141. Поняття, предмет, ціна, форма, зміст договору купівлі-продажу.
142. Умови дійсності угод. Мнимі і удавані угоди.
143. Особливості окремих видів купівлі-продажу.
144. Сторони в договорі купівлі-продажу.
145. Договір міни.
146. Поняття, суб'єкти, об'єкти, зміст захисту цивільних правовідносин.

147. Договір дарування.
148. Поняття, договору-поставки, його відмінність від договору купівлі-продажу.
149. Зміст та виконання договору-поставки.
150. Договори на постачання енергією та газом.
151. Договори на реалізацію сільськогосподарської продукції.
152. Правові наслідки порушення договору поставки.
153. Оренда державного та колективного майна.
154. Поняття, види та форми лізингу.
155. Характеристика договору лізингу.
156. Договір підряду: поняття, зміст, права і обов'язки сторін.
157. Договір підряду в капітальному будівництві.
158. Договір перевезення вантажів.
159. Договір перевезення пасажирів та багажу.
160. Договори морського перевезення.
161. Поняття та види транспортних договорів.
162. Відповідальність сторін за транспортними договорами.
163. Претензії та позови до транспортних організацій.
164. Кредитні правовідносини. Кредитний договір.
165. Зобов'язання по страхуванню, види страхування.
166. Договір страхування.
167. Договір доручення.
168. Договір схову.
169. Договір контрактації.
170. Договір довічного утримання.
171. Поняття та характеристика договору концесії.
172. Договір майнового найму.
173. Договір оренди.
174. Особливості оренди державного та комунального майна.
175. Поняття, види та форми лізингу.
176. Поняття та характеристика договору лізингу.
177. Договір безоплатного користування майном.
178. Договір житлового найму.
179. Права наймача та членів його сім'ї.
180. Збереження права користування жилим приміщенням за тимчасово відсутніми наймачем або членами його сім'ї.
181. Договір підряду.
182. Договір підряду на капітальне будівництво.
183. Договір побутового замовлення.
184. Договір перевезення вантажів.
185. Договори морського перевезення.
186. Договір комісії.
187. Договір довірчого управління майном.
188. Договір про спільну діяльність.
189. Установчий договір.

190. Поняття та види кредиту.
191. Поняття та характеристика договору експедиції.
192. Поняття та характеристика договору субпідряду.
193. Поняття і значення спадкування.
194. Підстави спадкування.
195. Час і місце відкриття спадщини.
196. Спадкодавець. Спадкоємці. Умови, за яких спадкоємець усувається від спадщини.
197. Спадкове майно.
198. Спадкування за законом.
199. Коло спадкоємців за законом і черговість закликання їх до спадкування.
200. Особливі категорії спадкоємців /онуки, правнуки, утриманці/.
201. Розподіл спадкового майна між спадкоємцями.
202. Поняття та форма заповіту. Зміст заповіту.
203. Скасування і зміна заповіту.
204. Прийняття спадщини.
205. Строк для прийняття спадщини.
206. Оформлення спадкових прав.
207. Відмова від спадщини.
208. Перехід спадщини до держави.
209. Охорона спадкового майна.
210. Правові наслідки прийняття спадщини.
211. Розділ спадкового майна.
212. Спадковий договір

## **6. Програма навчальної дисципліни**

### **6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни**

#### **Розділ 1**

**Тема 1. Вступ до цивільного права. Предмет, метод, система цивільного права. Цивільне законодавство.**

Поняття цивільного права як науки. Предмет, метод, система науки цивільного права. Відносини, які регулюються цивільним правом. Роль науки цивільного права в сучасних умовах.

Поняття, предмет, метод регулювання цивільного права як галузі національного права України. Завдання, функції і принципи цивільного права. Місце і роль цивільного права в системі правових засобів, спрямованих на регулювання майнових відносин в економічній сфері.

Система цивільного права як галузі права. Поняття норми права, субінституту, інституту, підгалузі. Система курсу цивільного права.

Джерела права. Види джерел. Акти цивільного законодавства. Основні напрямки удосконалення нормативно-правової бази цивільного права.

Конституція України. Поняття закону і підзаконного акту як джерел цивільного права., нормативні акти місцевих органів влади і самоврядування цивільно-правового характеру.

Постанови Пленуму Верховного Суду України у цивільних справах, інструктивні вказівки Вищого господарського суду України, їх значення в застосуванні, розвитку й удосконаленні цивільного законодавства.

Співвідношення цивільного законодавства, правил людського співжиття та моральних принципів суспільства. Дії норм цивільного права в часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права. Звичай. Цивільне право і правова культура.

Особливості цивільного законодавства окремих зарубіжних країн.

Поняття та особливості цивільного законодавства. Структура нормативних актів по цивільному законодавству. Система цивільного законодавства. Значення судової та господарської практики. Дія цивільних законів. Дія міжнародних актів, та зовнішньоекономічних договорів.

## **Тема 2. Цивільні правовідносини.**

Поняття цивільних правовідносин, їх види і класифікація. Відмінність цивільних правовідносин від інших галузевих правовідносин.

Ознаки, за якими класифікуються правовідносини. Цивільні правовідносини активні і пасивні, регулятивні і охоронні, абсолютні і відносні, речові і зобов'язальні.

Структура цивільних правовідносин, їх зміст. Поняття суб'єктивного та об'єктивного цивільного права, суб'єктивного та об'єктивного цивільного обов'язку.

Суб'єктний склад правовідносин. Загальні положення про поняття, зміст, виникнення, припинення правоздатності та дієздатності, відмежування правоздатності від суб'єктивного цивільного права. Випадки обмеження в правоздатності та дієздатності.

Основні положення про об'єкти цивільних правовідносин. Значення цивільних правовідносин та підстави їх виникнення.

## **Розділ 2**

### **Тема 3. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права**

Види суб'єктів цивільного права. Правоздатність громадян як суб'єктів цивільного права, її зміст. Виникнення і припинення правоздатності у громадян. Конституційне і цивільне законодавство України про правоздатність громадян. Випадки обмеження правоздатності.

Поняття, зміст, види дієздатності громадян. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи. Визнання дієздатності в законі і цивілістичній літературі. Надання повної цивільної дієздатності. Обмеження дієздатності як засіб запобігання правопорушень. Визнання



особи недієдатною. Правові наслідки обмеження дієдатності та визнання особи недієдатною. Поновлення цивільної дієдатності.

Поняття опіки та піклування. Завдання, орган опіки та піклування. Встановлення опіки і піклування. Призначення опікуна або піклувальника. Опіка над майном. Права та обов'язки опікуна. Права та обов'язки піклувальника. Звільнення опікуна та піклувальника. Припинення опіки або піклування.

Правоздатність і дієдатність іноземців та осіб без громадянства.

Поняття і цивільно-правове значення місця проживання. Визнання громадянина безвісно відсутнім і оголошення померлим. Правові наслідки визнання громадянина безвісно відсутнім і оголошення померлим. Правові наслідки з'явлення або встановлення місця знаходження громадянина, визнаного безвісно відсутнім або оголошеного померлим.

Фізична особа-підприємець. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи підприємця. Банкрутство фізичної особи-підприємця. Управління майном фізичної особи підприємця.

#### **Тема 4. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права**

Поняття та ознаки юридичної особи. Види юридичних осіб, їх класифікація. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Створення юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи. Спеціальна правоздатність. Значення статуту (положення) у визначенні правоздатності. Дієдатність юридичних осіб. Момент виникнення та припинення правоздатності та дієдатності.

Найменування юридичної особи. Фірма, товарний знак, знак обслуговування, виробнича марка. Форми припинення юридичних осіб.

Господарські товариства. Виробничий кооператив. Філії та представництва.

#### **Тема 5. Держава, місцеві органи влади, як суб'єкти цивільного права.**

Держава Україна, як особливий суб'єкт цивільного права. Участь держави у цивільних правовідносинах, форми участі. Місцеві органи влади та територіальні громади як юридичні особи. Органи та представники, через яких діють держава, автономна республіка Крим, територіальні громади у цивільних відносинах. Відповідальність за зобов'язаннями держави, автономної республіки Крим, територіальних громад.

### **Розділ 3**

#### **Тема 6. Об'єкти цивільних прав**

Поняття та види об'єктів цивільного права, їх класифікація.

Речі як об'єкти цивільного права. Поняття і класифікація речей. Засоби виробництва і предмети вжитку. Речі індивідуально визначені і

визначені родовими ознаками, подільні і неподільні, рухомі і нерухомі, головні речі та їх приналежності. Правове значення класифікації речей. Дозвільний порядок придбання деяких речей.

Гроші, цінні папери їх види та групи. Вимоги до цінного паперу. Передання прав за цінним папером. Виконання за цінним папером.

Майно, значення терміну «майно» в законодавстві.

Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільного права (твори науки, літератури, мистецтва, наукові відкриття, винаходи та інше), їх правове положення. Інформація як об'єкт цивільного права.

Послуги та інші дії, як об'єкти цивільного права. Поняття та види послуг, їх значення в цивільних правовідносинах, у розвитку культури.

Особисті немайнові блага як об'єкти цивільного права, їх види. Конституційне закріплення особистих немайнових прав і свобод громадян.

## **Тема 7.Юридичні факти, правочини**

Поняття, види, значення, підстави виникнення, зміни або припинення цивільних прав і обов'язків Види юридичних фактів, їх класифікація Дії, бездіяльність, їх види. Дії правомірні і неправомірні Правові вчинки. Правові акти, їх види. Конституційні, адміністративні та муніципальні акти, правочини.

Події як підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин. Непереборна сила. Фактичний склад.

Поняття правочинів. Воля і волевиявлення в угодах, їх співвідношення. Вияв волі укласти правочин шляхом мовчання і конклюдентних дій. Значення правочинів у цивільних правовідносинах, їх культура. Відмінність правочинів від інших підстав виникнення, зміни, припинення цивільних прав і обов'язків.

Види правочинів, їх характеристика. Правочини односторонні та двосторонні (багатосторонні), сплатні та безоплатні, реальні та консенсуальні, казуальні та абстрактні.

Умовні, мнимі, удавані, біржові, бартерні правочини.

Форми правочинів. Усна, проста письмова та кваліфікована письмова форми правочинів. Правочини, які прирівнюються до нотаріально посвідчених. Наслідки недотримання необхідної форми правочинів. Державна реєстрація правочину. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину.

Недійсність правочину. Нікчемні та суперечні правочини. Фіктивний правочин. Удаваний правочин. Наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону. Одностороння та двостороння реституція. Інші наслідки визнання правочину недійсними. Момент недійсності правочину.

## **Тема 8. Представництво і довіреність**

Поняття, значення представництва. Обставини, які викликають необхідність представництва. Види представництва - законне, засноване на адміністративному акті, договірне. Комерційне представництво. Культура представництва.

Види угод, які не може укласти представник. Дії представника, які не породжують права і обов'язки особи, яка представляється. Передоручення. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Довіреність - поняття, значення, види. Форми довіреності. Види довіреності. Строк довіреності. Довірності, які прирівнюються до нотаріально завіреної. Генеральна, спеціальна, одноразова довірності. Припинення представництва за довіреністю. Наслідки припинення довірності. Довірності державних, кооперативних і інших громадських організацій. Скасування довірності. Відмова від вчинення дій, які були визначені довірністю.

## **Тема 9. Строки в цивільному праві. Позовна давність.**

Поняття і види цивільно-правових строків і термінів, їх значення в цивільних правовідносинах для формування правової культури. Строки імперативні і диспозитивні, визначені і невизначені, загальні і приватні, виникнення, зміни цивільних прав, здійснення цивільних прав, виконання обов'язків, захисту цивільних прав, моменти і терміни. Строки гарантійні, претензійні.

Обчислення строків. Загальні правила обчислення. Початок і закінчення перебігу строків. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття, значення, види строків позовної давності. Загальні і скорочені строки. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Обчислення позовної давності. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення, переривання, поновлення строку позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Випадки захисту порушеного права після закінчення строку позовної давності.

## **Розділ 4**

### **Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав.**

Суб'єктивне право, його склад право на власні дії, право на чужі дії (бездіяльність), можливість застосування засобів державного примусу до зобов'язальних суб'єктів

Суб'єктивний обов'язок, його визначення і склад. Активна і пасивна роль зобов'язального суб'єкту, його правової культури

Співвідношення суб'єктивних прав і обов'язків Відмінність правоздатності і суб'єктивного права

Поняття, зміст, значення здійснення цивільних прав. Здійснення цивільних прав в абсолютних і зобов'язальних правовідносинах.

Імперативний і диспозитивний способи здійснення цивільних прав.

Межі здійснення прав: визначені законом, не визначені законом, але виходять зі змісту норми права, угоди, договори; заборона певних прав; обмеження обсягом дієдатності; встановлення строків.

Захист цивільних прав. Підстави для можливості захисту. Зміст права на захист. Здійснення права на захист. Самозахист цивільних прав. Органи, зобов'язані захищати цивільні права. Порядок захисту цивільних прав організацій. Визнання незаконним правового акту органу державної влади. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди. Відшкодування моральної шкоди. Культура захисту цивільних прав.

### **Тема 11. Особисті немайнові права фізичної особи**

Поняття особистих немайнових прав та їх види. Ознаки особистих немайнових прав, їх абсолютність і невідчужуваність. Зміст особистого немайнового права. Здійснення та забезпечення здійснення особистого немайнового права. Правова культура та особисті немайнові права. Охорона та захист особистих немайнових прав. Спростування недостовірної інформації. Цивільне законодавство України про охорону життя і здоров'я громадян. Охорона особистих немайнових прав іноземців та осіб без громадянства. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

### **Тема 12 Право власності**

Поняття власності і права власності. Зміст права власності. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Володіння, користування, розпорядження майном. Суб'єкти, об'єкти права власності. Здійснення права власності. Держава як суб'єкт права власності. Право власності і правова культура.

Форми власності, їх правове регулювання. Інтелектуальна та спільна власність.

Підстави виникнення і припинення права власності. Первинні і похідні способи. Набуття права власності. Набувальна давність.

Момент виникнення права власності у набувача по договору. Поняття ризику випадкової загибелі або зіпсування майна. Добросовісні і недобросовісні незаконні володарі.

Безгосподарне майно. Правові наслідки його утримання. Знахідка, скарб. Бездоглядна худоба. Конфіскація, реквізиція.

Право власності на землю (земельну ділянку). Право власності на житло. Охорона права власності. Загальні положення про речові права на чуже майно.

### **Тема 13. Захист права власності**

Конституція, законодавство України про захист права власності. Характеристика норм цивільного права щодо захисту права власності. Культура цивільно-правового захисту. Поняття охорони відносин власності у широкому і вузькому розумінні. Система цивільно-правових засобів захисту права власності. Речово-правові, зобов'язальні, інші правові засоби захисту права власності. Право власника на витребування майна із чужого незаконного володіння. Витребування майна від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння. Визнання права власності. Цивільно-правовий захист інших речових прав громадян, інших фізичних і юридичних осіб, держави, Автономної Республіки Крим і територіальних громад, іноземних держав і міжнародних організацій.

### **Розділ 5**

**Тема 14. Загальні положення про зобов'язання.** Поняття та ознаки зобов'язання. Суб'єкти та об'єкти зобов'язання. Класифікація зобов'язань у цивільному праві. Критерії належного виконання зобов'язання. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка. Поручка. Гарантія. Завдаток. Застава. Притримання. Довірча власність.

**Тема 15. Цивільно-правова відповідальність.** Поняття та умови настання цивільно-правової відповідальності. Загальні ознаки цивільної відповідальності. Специфічні ознаки цивільної відповідальності. Функції цивільно-правової відповідальності. Види цивільно-правової відповідальності. Форми цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

**Тема 16. Цивільно-правовий договір.** Поняття та зміст цивільно-правового договору. Функції цивільно-правового договору. Співвідношення актів цивільного законодавства та цивільно-правового договору. Види цивільно-правових договорів. Пропозиція укласти договір (оферта). Прийняття пропозиції (акцепт). Момент укладення договору. Форма договору. Місце укладення договору. Зміна або розірвання договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

### **Розділ 6**

**Тема 17. Купівля-продаж.** Поняття та ознаки договору купівлі-продажу. Права та обов'язки покупця. Права та обов'язки продавця. Поняття та ознаки договору роздрібною купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контрактації. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір міни.

**Тема 18. Загальна характеристика договорів про найм (оренду).** Поняття та ознаки договору про найм (оренду). Права та обов'язки

наймача. Права та обов'язки наймодавця. Строк договору найму. Піднайм. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм. Наслідки погіршення речі, переданої у найм. Розірвання договору найму на вимогу наймача. Розірвання договору найму на вимогу наймодавця. Поняття та особливості договору прокату. Найм (оренда) земельної ділянки. Найм будівлі або іншої капітальної споруди. Найм (оренда) транспортного засобу. Лізинг.

Поняття та ознаки договору найму (оренди) житла. Оренда житла з викупом. Права та обов'язки наймача житла. Права та обов'язки наймодавця житла. Ремонт житла, переданого у найм. Плата за користування житлом. Строк договору найму житла. Договір піднайму житла. Розірвання договору найму житла.

**Тема 19. Загальна характеристика договору підряду.** Поняття та ознаки договору підряду. Генеральний підрядник та субпідрядник. Право та обов'язки підрядника. Права та обов'язки замовника. Виконання роботи з матеріалу підрядника/замовника. Кошторис. Строки виконання роботи. Відповідальність підрядника за неналежну якість роботи. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Підряд на проектні та пошукові роботи.

**Тема 20. Загальні положення про перевезення.** Поняття та ознаки договору про перевезення. Права та обов'язки перевізника. Права та обов'язки відправника. Договір перевезення вантажу. Договір перевезення пасажирів та багажу. Права пасажирів. Договір чартеру (фрахтування). Перевезення транспортом загального користування. Провізна плата. Строк доставки вантажу, пасажирів, багажу, пошти. Відповідальність перевізника.

**Тема 21. Загальні положення про зберігання.** Поняття договору зберігання. Форма договору зберігання. Строк зберігання. Права та обов'язки зберігача. Права та обов'язки поклажодавця. Виконання договору зберігання. Зміна умов зберігання. Плата за зберігання. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) або пошкодження речі. Відшкодування збитків, завданих поклажодавцеві. Зберігання на товарному складі. Спеціальні види зберігання.

**Тема 22. Цивільно-правові відносини страхування.** Поняття договору страхування. Істотні умови договору страхування. Сторони у договорі страхування. Укладення договору страхування на користь третьої особи. Співстрахування. Договір перестрахування. Обов'язки страховика. Обов'язки страхувальника. Відмова від здійснення страхової виплати. Припинення договору страхування. Недійсність договору страхування.

**Тема 23. Позика, кредит, банківський вклад. Розрахунки як особливі банківські правочини.** Поняття договору позики. Процент за договором позики. Наслідки порушення договору позичальником. Поняття кредитного договору. Відмова від надання або одержання кредиту. Комерційний кредит. Договір банківського вкладу. Види банківських вкладів. Договір банківського вкладу на користь третьої особи.

Форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Виконання платіжного доручення.

Відповідальність за невиконання або неналежне виконання платіжного доручення. Розрахунки за акредитивом. Відкличний та безвідкличний акредитиви. Виконання акредитива. Закриття акредитива. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

## Розділ 7

**Тема 24. Публічна обіцянка винагороди.** Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Право на публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу. Зміст завдання. Строк (термін) виконання завдання. Зміна умов публічної обіцянки винагороди. Правові наслідки виконання завдання. Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Право на оголошення конкурсу. Умови конкурсу. Зміна умов конкурсу. Відмова від проведення конкурсу. Переможець конкурсу. Особливості оцінювання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, які подані на конкурс. Права переможця конкурсу. Повернення учаснику конкурсу речі, поданої на конкурс.

**Тема 25. Відшкодування шкоди.** Загальні положення про відшкодування шкоди. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. Порядок відшкодування шкоди. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

## Розділ 8

### **Тема 26. Загальні положення про спадкування.**

Поняття та види спадкування. Склад спадщини. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини. Відкриття спадщини. Місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування. Спадкування права на земельну ділянку. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). Спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування). Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

**Тема 27. Спадкування за заповітом та за законом.** Поняття заповіту. Право на заповіт. Право заповідача на призначення спадкоємців. Права заповідача. Предмет заповідального відказу. Втрата чинності заповідальним відказом. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Підпризначення спадкоємця. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Встановлення сервітуту у заповіті. Загальні вимоги до форми заповіту. Посвідчення заповіту. Таємниця заповіту. Тлумачення заповіту. Недійсність заповіту. Черговість

спадкування за законом. Спадкування усиновленими та усиновлювачами. Черги спадкоємців за законом. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом. Прийняття спадщини. Виконання заповіту.

## 6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. робота
<b>3 семестр</b>					
Тема 1. Вступ до цивільного права. Предмет, метод, система цивільного права. Цивільне законодавство.	12	2	3		7
Тема 2. Цивільні правовідносини.	8	1	2		5
Тема 3. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права	8	1	1		6
Тема 4. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права	13	3	3		7
Тема 5. Держава, місцеві органи влади, як суб'єкти цивільного права.	8	1	2		5
Тема 6. Об'єкти цивільних прав	12	3	3		6
Тема 7. Юридичні факти, правочини	12	3	3		6
Тема 8. Представництво і довіреність	7	1	1		5
Тема 9. Строки в цивільному праві. Позовна давність.	8	1	2		5
Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав.	9	1	2		6
Тема 11. Особисті немайнові права фізичної особи	7	1	1		5
Тема 12. Право власності	7	1	1		5
Тема 13. Захист права власності	7	1	1		5
Консультація				2	
<b>Разом за за 1 семестр</b>	<b>120</b>	<b>20</b>	<b>25</b>	<b>2</b>	<b>73</b>
<b>4 семестр</b>					
Тема 14. Загальні положення про зобов'язання.	13	3	3		7
Тема 15. Цивільно-правова відповідальність.	7	1	1		5
Тема 16. Цивільно-правовий договір.	12	3	3		6
Тема 17. Купівля-продаж.	11	3	3		5



Тема 18. Загальна характеристика договорів про найм (оренду).	9	1	2		6
Тема 19. Загальна характеристика договору підряду.	8	1	2		5
Тема 20. Загальні положення про перевезення.	7	1	1		5
Тема 21. Загальні положення про зберігання.	7	1	1		5
Тема 22. Цивільно-правові відносини страхування.	7	1	2		4
Тема 23. Позика, кредит, банківський вклад. Розрахунки як особливі банківські правочини.	8	1	2		5
Тема 24. Публічна обіцянка винагороди.	7	1	1		5
Тема 25. Відшкодування шкоди.	7	1	1		5
Тема 26. Загальні положення про спадкування.	7	1	1		5
Тема 27. Спадкування за заповітом та за законом.	8	1	2		5
Консультація				2	
<b>Разом за 2 семестр</b>	<b>120</b>	<b>20</b>	<b>25</b>	<b>2</b>	<b>73</b>
<b>Усього годин</b>	<b>240</b>	<b>40</b>	<b>50</b>	<b>4</b>	<b>146</b>

Передбачено проведення гостьових та бінарних лекцій.

## 7. Орієнтовні завдання на практичні заняття

### Тести для самоконтролю:

- Цивільне право як галузь права – це:
  - система знань;
  - частина науки про право;
  - сукупність категорій та суджень;
  - система правових норм.
- Цивільне право як навчальна дисципліна – це:
  - система перевірених практикою знань;
  - сукупність правових норм;
  - сукупність суспільних відносин;
  - частина науки про право.
- Що є предметом цивільного права?
  - особисті немайнові відносини;
  - майнові відносини;
  - товарно-грошові відносини;
  - майнові та особисті немайнові відносини.
- Чи застосовується цивільне законодавство до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони другій, а також до податкових, бюджетних відносин?

- а) не застосовується;
  - б) застосовується;
  - в) не застосовується, якщо інше не встановлено законом;
  - г) застосовується, якщо інше не встановлено законом.
5. Хто є учасниками цивільних відносин?
- а) фізичні та юридичні особи;
  - б) фізичні, юридичні особи та держава;
  - в) фізичні, юридичні особи, держава та територіальні громади;
  - г) фізичні, юридичні особи, держава Україна, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.
6. Цивільний кодекс України складається з?
- а) однієї книги, розмежованих за сферою регулювання;
  - б) дванадцяти книг, розмежованих за сферою регулювання;
  - в) трьох книг, розмежованих за сферою регулювання;
  - г) шести книг, розмежованих за сферою регулювання.
7. Цивільне право слід вважати складовою:
- а) приватного права;
  - б) публічного права;
  - в) приватного права з елементами публічного;
  - г) публічного права з елементами приватного.
8. За якою системою побудоване Цивільне право України?
- а) інституціональна система;
  - б) наукова система;
  - в) пандектна система;
  - г) імперативна система.
9. Значення цивільно-правових принципів полягає в тому, що вони:
- а) враховуються при укладенні поіменованих договорів;
  - б) враховуються при захисті охоронюваної законом свободи;
  - в) забезпечують задоволення переважно внутрішніх (духовних) потреб та інтересів;
  - г) відображають сутність соціальної спрямованості та основні галузеві особливості цивільно-правового регулювання, тобто зміст кожної подальшої норми має бути пронизаний принципом цивільного права.
10. Що слід розуміти (визначати) як систему цивільного права?
- а) внутрішнє розташування норм права в основних нормативних актах;
  - б) загальне розташування норм в нормативному акті;
  - в) окремі норми цивільного права;
  - г) сукупність нормативних актів.
11. Які з перерахованих ознак є ознаками товарно-грошових відносин?
- а) абсолютний характер;
  - б) майнова відокремленість учасників відносин;
  - в) пов'язані з особистістю людини;
  - г) деліктний характер.
12. Які з перерахованих принципів є принципами цивільного права?

- а) неперервності судового засідання;
  - б) презумпція невинуватості;
  - в) змагальності;
  - г) свобода договору.
13. Які елементи складають систему цивільного права?
- а) перша і друга частина;
  - б) спеціальна частина;
  - в) загальна і особлива частини;
  - г) загальна частина і окреме провадження.
14. Як називаються «майнові та особисті немайнові відносини, врегульовані нормами цивільного права, що виникають між майново відокремленими, юридично рівними учасниками»?
- а) метод цивільного права;
  - б) система цивільного права;
  - в) принципи цивільного права;
  - г) цивільно-правові відносини.
15. Як називаються правовідносини, через які здійснюється регулювання майнових та особистих немайнових прав, в залежності від підстав виникнення?
- а) абсолютні;
  - б) охоронні;
  - в) регулятивні;
  - г) активні.
16. Як називаються правовідносини, які є цивільно-правовою формою усунення наслідків правопорушень, поновлення нормального правового або економічного становища, в залежності від підстав виникнення?
- а) абсолютні;
  - б) відносні;
  - в) охоронні;
  - г) регулятивні.
17. Як називаються правовідносини, в яких конкретно визначено обидві сторони – уповноважену і зобов'язану, в залежності від кола зобов'язаних осіб та ступеню їх конкретизації?
- а) абсолютні;
  - б) відносні;
  - в) охоронні;
  - г) регулятивні.
18. Як називаються правовідносини в залежності від об'єкту, об'єктом яких є майно?
- а) абсолютні;
  - б) відносні;
  - в) охоронні;
  - г) регулятивні.
19. Як називаються правовідносини в залежності від об'єкту, об'єктом яких є немайнові блага?

- а) особисті немайнові;
- б) відносні;
- в) охоронні;
- г) регулятивні.

20. Як називаються правовідносини в залежності від об'єкту, об'єктом яких є дії?

- а) абсолютні;
- б) зобов'язальні;
- в) охоронні;
- г) регулятивні.

### Практичні завдання:

1. Миронов придбав в магазині техніки праску, сплативши за неї 2000 грн. Коли Миронов спробував вдома ввімкнути прилад, він почав диміти і загорівся. Миронов звернувся до магазину про повернення йому сплачених за праску коштів та відшкодування завданої шкоди.

Дайте обґрунтовану відповідь стосовно того, чи будуть зазначені відносини регулюватися нормами цивільного права.

Назвіть права споживача при придбанні товару належної якості.

Яким чином мають бути задоволені вимоги споживача придбаного товару неналежної якості?

У чому полягає принцип всебічної охорони і судового захисту цивільних прав?

Як має бути вирішена справа?

2. Між двома авторами і театром укладений договір, згідно з положеннями якого один зобов'язався до обумовленого строку написати лібрето, а інший – музику. Театр прийняв на себе обов'язок поставити спектакль у разі схвалення замовленого твору.

Що є об'єктом правовідношення у цьому спорі?

До якого виду об'єктів належать перелічені в умові блага?

Які статті ЦК відповідають на поставлені питання?

**Підготувати словник з основних термінів:** предмет цивільного права, метод цивільного права, принципи цивільного права, функції цивільного права, форми систематизації цивільного права, методологія цивільно-правової науки, зобов'язальні відносини, речові відносини, «диспозитивність» норм цивільного права, учасник цивільних правовідносин.

## 8. Рекомендовані джерела інформації

### Основні:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

3. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / За заг.ред. В.І.Борисової, І.В.Спасібо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. – Х.: Право, 2017 (Т.1).

4. Мазур О.С. Цивільне право України: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 384 с

5. Панченко М. І. Цивільне право України: Навчальний посібник. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2015. 583 с.

1. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Оновлення (кодифікації і рекодифікації) цивільного законодавства України: досвід, проблеми та перспективи: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 462 с.

### Додаткові:

2. Цивільний кодекс України: Постатейний коментар у двох частинах / Відп.ред. А.С.Довгерт, Н.С.Кузнєцова. – К.: Юстиніан, 2005 (Ч.1).

3. Ільків О. В. Речові права в умовах новелізації цивільного законодавства України: монографія. Рівне: О. Зень, 2021. 456 с.

4. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / за ред. А.С. Довгерта, Є.О. Харитонova. Одеса: Гельветика, 2020. 674 с.

5. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнєцовой. 2-ге вид., доп. і перероб. Одеса: Гельветика, 2022. 908 с.

6. Скрипник В. Л. Теоретичні і методологічні проблеми об'єктів цивільних прав: монографія. Кременчук: ПП Шербатих О. В., 2020. 380 с.

7. Слома В.М. Цивільно-правові зобов'язання з множинністю суб'єктів: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 384 с.

8. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення: монографія. Київ: Артек, 2020. 479 с.

9. Ромовська З.В. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс. Підручник. – К.: Правова єдність 2010.

10. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.

11. Emerich, Y. Conceptualising Property Law: Integrating Common Law and Civil Law Traditions. Edward Elgar Publishing. 2018. 352p.

## **8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна**

1. Навчальні аудиторії, які обладнанні для проведення лекційних і семінарських занять;

2. Аудіовізуальні, технічні і комп'ютерні засоби навчання: комп'ютери, оснащенні програмними пакетами: SPSSfor Windows (Statistical Packagefor Social Sciences) – пакет програм комп'ютерної обробки первинної психологічної інформації; Excelfor Windows – пакет програм для створення статистичних таблиць, діаграм, графіків, обробки первинної інформації методом середніх величин; Wordfor Windows – пакет програм для текстового форматування й ілюстрування звітів за підсумками проведених психологічних досліджень; мультимедійний проект, екран.

3. Презентації лекцій в Powerpoint.

4. Офіційний сайт Верховної Ради України – [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)

5. Єдиний державний реєстр судових рішень України – [www.reyestr.court.gov.ua](http://www.reyestr.court.gov.ua)